

**Зауваження та пропозиції Національної асоціації адвокатів України
до проекту Закону України № 8313 від 27.12.2022 року «Про внесення змін до
деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та
використання відпусток, а також інших питань»**

Національною асоціацією адвокатів України опрацьовано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань» (реєстр. № 8313 від 27.12.2022 року) (далі – Законопроект).

За результатами проведеного правового аналізу Законопроекту, Комітет з цивільного права та процесу НААУ вважає за доцільне висловити наступні зауваження та пропозиції до нього.

Безумовно, що порушена в законопроекті проблема має місце на практиці, оскільки багато чинних норм вже застарілі та не відповідають реаліям сьогодення. Окрім цього, проаналізувавши нормативно-правові акти, що регулюють питання відпусток прослідковується колізія таких.

В першу чергу хочеться наголосити на нормі статті 77-3 Кодексу законів про працю України та статті 19-1 ЗУ «Про відпустки» в редакції проекту, де передбачається, що одноразова оплачувана відпустка при народженні дитини тривалістю до 14 календарних днів (без урахування святкових і неробочих днів) надається не пізніше трьох місяців з дня народження дитини таким працівникам: 1) чоловіку, дружина якого народила дитину; 2) батьку дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, за умови що вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, що підтверджено відповідним **рішенням суду**; 3) бабі або діду, або іншому повнолітньому родичу дитини, які фактично здійснюють догляд за дитиною, мати чи батько якої є одинокою матір'ю (одиноким батьком). Відпустка при народженні дитини надається лише одній з осіб, зазначених у частині першій цієї статті за умови надання іншими особами, зазначеними у частині першій цієї статті, довідок з місця роботи про ненадання ним такої відпустки...

Проаналізувавши вказану норму ми можемо бачити ускладнення життя громадян. Це впливає з того, що батько дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, може отримати відпустку лише після надання відповідного **рішення суду**. Не останню роль в такому рішенні буде відігравати і питання матеріальних витрат, що передують зверненню до суду. Також слід взяти до уваги часові проміжки розгляду справ в суді. Натомість замість спрощення порядку отримання відпустки для батьків з метою збільшення участі батьків в житті дітей ми зіштовхнемося з небажанням останніх брати такі відпустки.

Слід зазначити, що звернення громадян до суду для встановлення відповідного факту потягнуть за собою додаткове навантаження на суди, які і без того перевантажені справами.

За статистикою в Україні, 21% дітей народжуються жінками, не одруженими. Не зважаючи на такі дані, ще менший відсоток вказують в реєстраційних документах батьком дитини батька.

В 2019 році Європейський парламент прийняв директиву 2019/1158 про дотримання балансу в роботі і житті (Work-life balance Directive). В зв'язку з цим до 4 квітня 2022 року всі країни-члени ЄС повинні передбачити мінімум 10 днів оплачуваної відпустки по догляду за дитиною чоловікам.

Залучення батька для догляду за дитиною з її/його народження – це прогресивний крок до гендерної рівності. Адже не зважаючи на бажання держави слід враховувати звички наших громадян. У зв'язку з цим слід змінювати не лише законодавчі норми, що регулюють питання, а й стереотипне мислення громадян, яке склалося впродовж багатьох століть і відображається в сьогоденні.

У 2020 році Фонд народонаселення ООН в Україні провів дослідження, згідно з яким батько переважно доглядав за дітьми до 3 років лише у 2% сімей, а мати – у 85%. В 4% сімей батько не працював, але, все одно, дітей доглядала мати. Разом з тим 11% (9% матерів та 13% батьків) зазначають рівномірний розподіл обов'язків.

Та аналізуючи запропоновану норму ми бачимо гальмування, а не популяризацію батьківського піклування з народження дитини. Адже чим більше дій необхідно вчинити батьком дитини тим менше його бажання приймати активну участь в житті дитини з її/його народження.

В такому разі має місце заміна надання судового рішення довідкою в довільній формі для отримання відпустки по догляду за дитиною. Адже стає не зрозумілим чому у випадку виїзду за кордон достатнього надати довідки в довільній формі по догляду за інвалідом, а у випадку отримання відпустки по догляду за дитиною необхідно пройти через збирання довідок та документів і звернення до суду. І це при тому, що частина осіб виїхала за кордон під час воєнного стану у зв'язку з повномаштабним вторгненням росії на нашу територію з метою ухилення від мобілізації.

Також слід зазначити, що ухвалення норми в такій редакції приведе до додаткового навантаження на підприємства всіх форм власності, оскільки потягне за собою необмежену кількість отримання довідок з місця роботи батька та родичів народженої дитини. Адже в запропонованому проекті зазначається, що відпустка при народженні дитини надається лише одній з осіб (батьку, бабі або діду, або іншому повнолітньому родичу дитини) за умови надання іншими особами, зазначеними у частині першій цієї статті, довідок з місця роботи про ненадання ним такої відпустки.

При прийнятті остаточної редакції вказаної норми слід взяти до уваги реалії життя. Ми не можемо ігнорувати факт коли, родичі не знаходять спільної мови, а не рідко взагалі не підтримують родинні зв'язки та навіть, можуть не спілкуватися. Хочемо нагадати класичну ситуацію неприязних відносин «теща-зять» «невістка-свекруха». В такому разі батьки дитини чи її родичі, що за нею здійснюють догляд опиняються у безвихідному положенні. Це призводить до порушення їх прав та законних інтересів, оскільки вони дійсно доглядають дитину, але не мають можливості отримати підтримку з боку держави. Також зважаючи на норму ми розуміємо, що кількість отримуваних довідок зростає в рази, що також позначається на витраченому часі громадян та їх емоційному стані.

Окрім цього, ми не можемо ігнорувати той факт, що далеко не всі офіційно працевлаштовані або взагалі не працюють. А пенсіонери та інваліди - це вразлива категорія осіб, оскільки в окремих випадках не мають змоги вийти з дому, а вони ще будуть вимушені думати, хто видає такі довідки і як їх отримати.

З цього слідує, що необхідно в нормі проекту звернути увагу на зазначене і врегулювати це питання на державному рівні без задіяння осіб вказаних в нормі. Зважаючи на те, що всі чи майже всі державні бази даних взаємопов'язані є можливість надати доступ до них відповідним структурам для отримання інформації щодо наданої відпустки відповідній особі. Це можливо зробити як варіант на підставі надання особою паспортних даних, ідентифікаційного коду тощо.

Враховуючи викладене, НААУ вважає за доцільне підтримати Законопроект за умови врахування висловлених пропозицій. Без такого врахування прийняття Законопроекту загрожує плутаниною та не розумінням кому і куди звертатися за отриманням відповідних довідок. Наголошуємо на тому, що в такій редакції норми призведуть до непотрібного навантаження на батьків та родичів дитини, підприємства, суди тощо.

Висновок підготовлений:

- **Олегом Простибоженком**, к.ю.н., Головою Комітету з цивільного права та процесу НААУ;

- **Валерією Шкварко**, Секретарем Комітету з цивільного права та процесу НААУ.